

СТАНОВИЩЕ

от АНАСТАСИЯ РАЙКОВА СТАНЧЕВА – ВЪЛЧЕВА, проф. д-р,
катедра „Управление и администрация“ при ИУ – Варна,
член на научното жури

1. Обща информация

Основание за написване на становището

Становището е разработено въз основа на заповед на Ректора на ИУ-Варна № РД-06-162/ 29.01.2018 г. по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.7 Администрация и управление, област на висшето образование, 3. Социални, стопански и правни науки и **решение** на научното жури за определяне на рецензенти и избор на председател от 01.02.2018 г.

Автор на дисертационния труд

Лилия Валентинова Милева – Иванова – докторант по „Социално управление“ в програмата на катедра „Управление и администрация“, отчислен с право на защита.

Тема на дисертационния труд

Управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания“ (на примера на българския авиопазар)

2. Общо представяне на дисертационния труд

За защитата авторката е представила:

- дисертационен труд – разработката е в общ обем от 298 стр.; Трудът е разработен във въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения;
- автореферат на разработката – в общ обем от 51 стр.;
- публикации по проблематиката на дисертацията – авторката представя 1 статия и 3 доклада.

С това разработката отговаря на изискванията на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ. По-конкретно, съображенията ми са следните:

- Взаимовръзката „летище – авиокомпания“ почти не е разработвана, а значението ѝ се повишава във връзка с увеличаването на обема на авиоуслугите и у нас, и в чужбина, както и във връзка със съвременната

организация на авиотранспортната система. Това показва съвременното значение на разглеждания проблем;

- Обектът и предметът на разработката са ясно посочени;
- Целта и задачите на дисертацията са добре формулирани;
- Изследователските хипотези изчерпателно описват как ще бъде доказвана тезата. Подбрани са подходящи методи за доказването ѝ. По-късно е извършена обработка на набраната емпирична информация, която довежда до изводи относно верността на хипотезите;
- Цялата разработка коректно следва предвидената логика на изследването;
- В резултат от изследването и изводите от него е предложен концептуален модел за диагностика и управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания“; описани са неговите цели и начин на използване.

3. Преценка на съдържанието и структурата на разработката

Дисертационният труд на Лилия Милева е представен във вид на монографичен труд. Разработката съдържа научни и научно-приложни резултати, които представят теоретичните познания и способността на докторантката да провежда самостоятелни научни изследвания. В края на разработката е представено научно-приложно решение на реалния проблем за взаимодействието между автономните организации – летище и авиокомпания. Решението е приложимо в цялата страна. Така, по съдържание и структура разработката съответства на изискванията от чл. 34, ал. 2 и ал. 3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИУ – Варна.

В **първата** глава е представена методологията на изследването. Разработен е обзор на методите за управленска диагностика на организациите. Представен е обектът на изследване – въздушният транспорт. Познаването на двете страни на изследването е очевидно. После вниманието е съсредоточено върху предмета на изследването – взаимовръзката „летище – авиокомпания“. Тук изложението съответства на основната теза на разработката.

Във **втората** глава е подробно описана и е оценена ефективността на взаимовръзката „летище – авиокомпания“ у нас - на българския авиопазар. на който участват и български, и чуждестранни авиокомпаниии. Очертани са бизнес-процесите, чрез които се реализира взаимодействието. Изтъкнати са проблемите в съвместната работа на автономните участници в

авиотранспорта. На тази основа е проектирано емпиричното проучване. Подбрани са методите за анализ на информацията.

Третата глава представя най-напред емпиричните данни, набрани чрез 2 отделни анкети, а после са доказани хипотезите. На тази основа са разработени изводи и препоръки за усъвършенстване на взаимодействието между летище и авиокомпания. Централен момент тук е концептуалният модел за диагностиката му. Оттук следват обобщени възможности за усъвършенстване на това взаимодействие за българския авиопазар.

Структурата на текста следва класическия модел на научна разработка – методологическа постановка, методика на емпиричното изследване, оценка на резултатите от него и препоръки.

Езикът и стилът на текста са подходящо подбрани за научна разработка.

Като цяло, имаме основание да обобщим, че целта на разработката е коректно изпълнена.

Авторефератът добре отразява съдържанието на дисертационния труд.

4. Научни и научно-приложни приноси в дисертацията

Научни приноси:

- Според мене, най-важното е, че е поставен въпросът за взаимовръзката между летището и авиокомпанията като предмет на изследване. Известно е, че те са самостоятелни организации и търговски дружества, но заедно осъществяват една обща авио-транспортна услуга;

- Разработена е методическа последователност за изследването на това сложно взаимодействие;

- Представеният в трета глава концептуален модел изразява един нов управленски начин на мислене за авио-транспортната услуга и за нейната диагностика. По този начин моделът лежи в основата на съвместната оперативна работа между летището и авиокомпанията, както и в основата на нейното усъвършенстване;

Научно-приложни приноси:

- Приложена е идеята за бизнес-процесите, които свързват разпокъсаните в пространството и времето дейности от двата вида организации в една цялостна услуга за потребителя. Направен е подробен и критичен анализ на изпълняваните бизнес-процеси на българския авиопазар;

- Установени са факторите, които влияят върху текущото изпълнение и върху усъвършенстването на изследваната взаимовръзка.

5. Критични бележки и препоръки

Критични бележки и препоръки съм отправяла като научен ръководител - в процеса на работа върху дисертацията. Авторката ги отрази добросъвестно в разработката си.

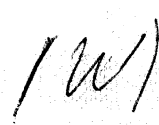
6. Заключение

Дисертационният труд на **Лилия Валентинова Милева - Иванова** представлява едно цялостно и завършено научно съчинение. То съдържа научни и приложни приноси, които са новост в науката, а за предмета на изследване – не само в България. Разработката демонстрира много добра теоретична подготовка на авторката, както и уменията ѝ да формулира научен въпрос и да достигне неговото теоретично и приложно решение.

Като вземам предвид изложеното, давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дисертационния труд на тема „Управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания“ (на примера на българския авиопазар)“, разработен от Лилия Валентинова Милева - Иванова. **ПРЕДЛАГАМ** на научното жури да ѝ присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионалното направление 3.7. Администрация и управление“, научна специалност „Социално управление“.

20.03.2018 г.
гр. Варна

Изготвил становището:

Анастасия Станчева, проф. д-р

СТАНОВИЩЕ

от доц.д-р Светлана Костова Лесидренска,
катедра „Индустиален мениджмънт“ – Технически университет-Варна, научна
специалност ”Организация и управление на производството”

върху дисертационен труд на Лилия Валентинова Милева - Иванова
на тема

”Управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания”
за придобиване на образователната и научна степен “доктор” в професионално
направление 3.7 „Администрация и управление”, докторска програма „Социално
управление”

На основание на Заповед № РД-06-162/29.01.2018г. на Ректора на Икономически
университет - Варна

Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем

Докторантката Лилия Иванова е насочила вниманието си към значим и актуален за развитието на въздушния транспорт проблем – необходимостта от ефективно управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания”. Интересът на докторантката към този проблем и избора на тази тема е провокиран и от факта, че диагностиката и управлението на взаимовръзката „летище – авиокомпания” не са достатъчно изследвани в управленската литература.

Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературата

За целите на изследването докторантката е използвала богата библиографска справка, включваща 147 литературни и интернет източника, от които 28 на кирилица, 119 на латиница и 48 информационни и статистически източника, значителна част от които са цитирани в текста. Литературните източници са ползвани добросъвестно и коректно.

Може да се обобщи, че докторантката показва задълбочени познания по основната литература в предметната научна област.

Съответствие на избраната методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд с постигнатите приноси

Целта на дисертационния труд е формулирана във Въведението, съпътствана от пет изследователски задачи, които следват логически структурата на дисертацията.

Разработената от докторантката методика на извършеното емпирично изследване подпомага реализирането на целта на дисертационния труд, посредством приложението на модерен управленски инструментариум.

Въз основа на изложеното може да се приеме, че е налице съответствие между прилаганата методика, целта и задачите в дисертационния труд.

Аналитична характеристика на достоверността на материала

Изложението на дисертационният труд е представено в обем от 244 страници, от които Въведение – 2 стр., Три Глави – общо 223 стр., Заключение – 2 стр. В приложение са изведени 41 страници. Текстът съдържа достатъчно количество фигури, таблици и графики, като същите са прецизно оформени.

В структурно отношение изложението на дисертационния труд се характеризира с добра логическа последователност и целенасоченост.

Във въведението докторантката обосновава актуалността и значимостта на изследвания проблем, формулира целта, задачите, тезата и работните хипотези на изследването. Определя неговия обект и предмет и прилаганите изследователски подходи и методи.

Изложението в Глава Първа е насочено към изясняването на теоретико - методологичните аспекти на организационната диагностика, извършен е преглед и анализ на приложимите в управленската практика модели за диагностика, избран е подходящ модел за диагностика на изследваната взаимовръзка „летище – авиокомпания”.

Прочитът на изложението в Глава Първа води до извода, че докторантката добре познава състоянието на изследвания проблем и творчески интерпретира обзорно – информационния и аналитичен материал.

В Глава Втора е извършена детайлна оценка на взаимовръзката „летище – авиокомпания”. Изследването и анализа на тази взаимовръзка е подкрепено с разработени методически и реализирани две онлайн анкетени проучвания, предоставящи информация за реалното състояние и проблеми на взаимовръзката „летище – авиокомпания” в България.

Обхванат е значителен брой анкетирани клиенти, пътуващи с въздушен транспорт от и до летищата в България, което прави проучването и резултатите от него достоверни и полезни за изследването.

В Глава Трета са представени резултатите от извършеното емпирично изследване, на основата на чиито анализ са разработени препоръки и са представени възможности за усъвършенстване на управлението на взаимовръзката „летище – авиокомпания” на българския авиопазар. Предложен е за приложение разработен от докторантката модел за диагностика и усъвършенстване на взаимовръзката „летище – авиокомпания”

В Заключение са направени изводи относно проблемите, констатирани в изследването на взаимовръзката „летище – авиокомпания” и възможностите за тяхното отстраняване.

Приноси на дисертационния труд

Считам, че приносните моменти в дисертационен труд на докторантката могат да бъдат сведени до:

А. Научни приноси:

1. Изведена и обоснована е връзката „летище – авиокомпания”, като обект на управление. Разработен е концептуален модел за координация между летището и авиокомпанията.

Б. Научно – приложни приноси :

2. Проследени са бизнес процесите за реализация на взаимовръзката „летище – авиокомпания”, като част от цялостния процес по обслужване на пътниците. Намерени са точките на взаимозависимост между елементите на изследваната връзка.

3. Направен е подробен анализ и оценка на реализацията на взаимовръзката „летище – авиокомпания” за българския авиопазар. Проведено е емпирично проучване на предлагането на дестинации от авиокомпаниите (български и чуждестранни), работещи на българския пазар. Установена е нелоялна конкуренция между авиокомпаниите, породена от оскъдното предлагане на дестинации.

4. Установени и систематизирани са групите фактори, които влияят върху усъвършенстването на взаимовръзката „летище – авиокомпания” на българския авиопазар.

5. Изведени са възможностите за подобряване на управлението на взаимовръзката „летище – авиокомпания”.

Приносите са лично дело на докторантката.

Възможности за използване на получените резултати

Считам, че използваните методически инструменти и получените резултати от извършеното емпирично изследване биха били полезни за приложение, както в учебния процес, така и в управленската практика.

Преценка на автореферата и публикациите по дисертационния труд

Авторефератът като структура и съдържание отразява вярно дисертационния труд на докторантката.

Основните резултати, получени в дисертацията са представени в 4 научни публикации, от които 1 научна статия и 3 научни доклада. И четирите публикации са лично дело на докторантката.

Приемам посочените публикации като част от дисертационния труд, и считам, че са достатъчно в количествено и качествено отношение.

Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд на докторантката имам следните бележки:

1. Би могло да се постигне по – добро балансиране между обема на трите глави в дисертационния труд.
2. Липсват обобщения и изводи в края на всяка глава, чрез които да се покаже как се изпълняват целта и задачите на дисертационния труд.
3. Изложението в Глава Първа се нуждае от по – голяма аналитичност и изразена по – ясна и критична авторова позиция.
4. Анализът на моделите за организационна диагностика, извършен в Глава Първа би могъл да бъде допълнен с по – актуални (след 1992г.) такива.
5. Някои от приносите на дисертационния труд, като напр. принос 2 и 3 се нуждаят от прецизиране.
6. Има допуснати някои технически и стилови грешки.

Препоръки:

1. Препоръчвам на докторантката да задълбочи своите научни изследвания в тази област и резултатите от тях да публикува в авторитетни международни индексирани издания.

Посочените критични бележки биха помогнали на докторантката в прецизирането на по – нататъшната и научна работа.

Въпроси

1. При разработването на модела за координация на взаимовръзката „летище – авиокомпания“ за българския авиопазар ползвани ли са „добри практики“ за управление на тази взаимовръзка в други държави?

Заклучение

Давам положителна оценка на дисертационния труд **”Управление на взаимовръзката „летище – авиокомпания”**. Спазени са всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение на ИУ – Варна - за придобиване на образователната и научна степен “доктор”. **Въз основа на общата ми положителна оценка за дисертационния труд, приносните моменти и тяхната значимост за обогатяване на съществуващите знания и практиката, предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен “доктор” на Лилия Валентинова Милева - Иванова в професионално направление „Администрация и управление”, докторска програма „Социално управление”.**

23.03.2018г.

Член на научното жури:

/доц.д-р Св. Лесидренска/

СТАНОВИЩЕ

РД 20 - 21/20 03 2018г

от доц. д-р Никола Димитров на дисертационния труд на Лилия В. Милева- Иванова за присъждане на образователна и научна степен „доктор„ по професионално направление 3.7. „Администрация и Управление“, научна специалност „Социално управление“ във връзка с открита процедура за публична защита.

Становището е представено въз основа на Заповед № РД-06-162/29.01.2018г. на Ректора на Икономически университет-Варна и Решение от първото заседание на Научното жури от 01.02.2018 г. Към материалите по защитата е приложен Протокол и Решение на първичното звено за откриване на процедура по защитата на дисертацията. Всичко това е в съответствие с чл. 4 от ЗРАСРБ в Р. България и чл. 37, ал. 3 от Правилата за неговото приложение във ВУ.

Лилия В.Милева- Иванова е родена на 22.04.1983г. Приета е след конкурс в редовна докторантура, държавна поръчка в катедра „У и А,, , ПН „А и У“, докторска програма „Социално управление“ в ИУ-Варна със заповед на Ректора № РД-17-386 ,от 10.02.2009г. за срок от 3 г. Има Удължаване на докторантурата и е Отчислена с право на защита, съответно със Заповеди на Ректора на ВУ №17-528 от 13.02.2012г. и №17-490 от 05.12.2013г. Окончателната тема на дисертацията е утвърдена със Заповед на Ректора № РД 17-1810 от 03.07.2017г. и съответства напълно на темата на предложената дисертация. Напълно е изпълнен индивидуалният план за работата по дисертацията, успешно са положени 4 докторантски изпита по определените дисциплини на програмата. Докторантката притежава ОКС „Бакалавър“ по квалификация „Стопанско управление“ и ОКС „Магистър“ по спец. „Бизнес консултиране“ от редовна форма на обучение в ИУ-Варна. От предоставените автобиография, информация от университетската СУК и документи за други квалификации се вижда, че обучението и цялата процедура по защитата е в съответствие с изискванията на чл. 27, ал. 1 и 2., чл. 35, ал. 1 от ЗРАС и Правилника за неговото приложение.

Дисертацията изследва основните теоретико-методологически и практически въпроси на функционирането на системата „Авиокомпания- Летище“. В досегашните наши и чуждестранни изследвания доминира самостоятелното изучаване дейността на двете звена. Като цяло в дисертацията се разкриват методическите възможности за прилагането на системния подход в единното и взаимосвързано развитие и управление на системата „ Авиокомпания-Летище“. Тази посока на изследването и формулираните цели и задачи са особено практически полезни и нелесни поради известна разнопосочност в интересите на трите участника в системата. Изследванията и препоръките, дадени в различните части на дисертацията, са особено значими и актуални за теорията и усъвършенстване на практиката на управлението на релацията

„Авиокомпания-Летище“. Дисертацията е цялостно завършено изследване на значим проблем в интегрираното управление на взаимносвързани бизнес процеси ,при което и извършено конкретно изследване и са дадени конкретни препоръки за нейното усъвършенстване.Целта е предлагането на по- ефективно балансирана и качествена продукт на потребителите на този вид услуги. Всичко това е в съответствие с изискванията на чл. 27, ал. 2 от Правилника за прилагане на ЗРАС.

Съдържанието и структурата на дисертацията е представена в значителен обем от 250 страници,като основателно е даден приоритет и е акцентирано на изследването на Трета глава. Цялостната логика на изложението се основава на изложеното в Първа глава в която успешно се разкрива методологията на организационната диагностика,чрез която се анализират връзките в системата „ Авиокомпания-Летище“.Логично се достига до представянето на един теоретичен модел включващ структурните елементи и различните връзки на единното и функциониране.В тази част от работата докторантката показва познаване и успешно прилагане на различните методи за организационната и бизнес диагностика за откриване на различните по сила и характер на взаимодействие връзки в изследваната релация” Авиокомпания-Летище“. Втора глава на дисертацията е изцяло ориентирана към прилагането на модела на Надлер и Тушман и насочва изследването към обособяването на различни бизнес процеси във функционирането и се прави успешен опит да се предложи единно управление на връзките в системата „Авиокомпания-Летище“.В тази част е даден приоритет на PEST-анализа,като считам,че не са използвани напълно неговите възможности за по-точното идентифициране на зоните/или още” буфоркационните точки „ / на съответствието или на несъответствието,което е разгледано специфично /имам предвид доминиращо статично /от автора на 273-275страница от дисертацията.Трета глава е изцяло практически ориентирана.Има извършено изследване,което е в 5 направления,като анализа и степента на съответствието е направено по отношение на 48 показателя.Приемам за основателен и обоснован предложени Концептуален модел за диагностика и с изведените възможности за управление на връзките в изследваната релация.Дадените от авторката възможности за усъвършенстване на единното управление на системата в т.3.4.за основателни и комплексни.В тази връзка приемам за основателни и възприемливи дадените критерии на стр.173 и тези за избор на доставчици на авио услуги.Съществена част в дисертацията са представените 4 хипотези и3 под хипотези,които в много подходящ и параметричен вид са представени от гледна точка на тяхната достоверност и степен на потвърждаване/дадено на стр.37 и 38 в автореферата/.

Като цяло представената за становище дисертацията в структурно и съдържателно отношение показва,че дисертантката може да формулира значим управленски проблем,да изследва конкретно неговото състояние и функциониране ,да приложи самостоятелно теоретически и практически параметрични модели за неговото анализиране и предложи препоръки за усъвършенстване и по-ефективно

функциониране на системата „Авиокомпания-Летище „ в полза на заинтересованите страни и потребители.Ще отбележа структурното и съдържателно съответствие на предложените Дисертация и Автореферат . Части от дисертацията са публикувани в 4 самостоятелни публикации/ 1 статия и 3 научни доклада/в реномирани научни издателства. Всичко това е в съответствие с изискванията на чл.34,ал.2 и ал.3 от Правилата за условията и реда за придобиване на научни степени в ИУ –Варна.Имах възможност да участвам при обсъждането на дисертацията в катедрата.Ще отбележа,че авторката е взела под внимание и е отразила по специфичен начин 3 от направените от мен препоръки в последния вариант.Като цяло приемам справката за приносите и откроявам това в т.1 и т.2 с теоретико-методически насоченост и характер на допълнение за специфични релационни зависимости.Много общо е формулиран принос под номер 5, а в изследването по този въпрос има постигнати конкретни резултати в тази част на дисертацията.При защитата си позволявам следните въпроси към авторката,за реакцията по които благодаря предварително: 1.Какво е мястото на „Договорите“ като един от управленските инструменти за ефективно функциониране на изследваната релация,особено при критични ситуации и защита интересите на ползващите съответните услуги 2.Може ли да изведете основните функции на предлагания от Вас „Съвместен център за оценка и управление“ ,даден във фиг.32, на стр.231 от дисертацията.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ, предложената дисертация е посветена на недостатъчно изследвана,но особено актуална управленска тема-управление на взаимодействието и връзките в една единно функционираща система –„Авиокомпания-Летище“.Направен е успешен опит да се анализират и проектират методическите му управленски основи на базата на едно съвременно виждане при приложението на системният подход.Има практическо изследване и много конкретни препоръки за повишаване равнището на управляемост на изследваната система на българския авиопазар.Всичко това и показаната способност за самостоятелно изследване е основание да препоръчам на **Уважаемите Членове на Научното жури да присъдят на Лилия Валентинова Милева-Иванова, докторант при катедра” Управление и Администрация” на ИУ, с дисертация на тема: ”Управление на взаимовръзката”Летище-Авиокомпания””/на примера на българския авиопазар/, образователната и научната степен „Доктор,, по ПН 3.7.Администрация и Управление, докторска програма – Социално управление.**

Представил Становището:

/ Доцент,д-р Никола Димитров/

Преподавател в катедра „Администрация,
Управление и Политически науки” при
В С У „Ч. Храбър”.

Варна

26.03.2018 г.